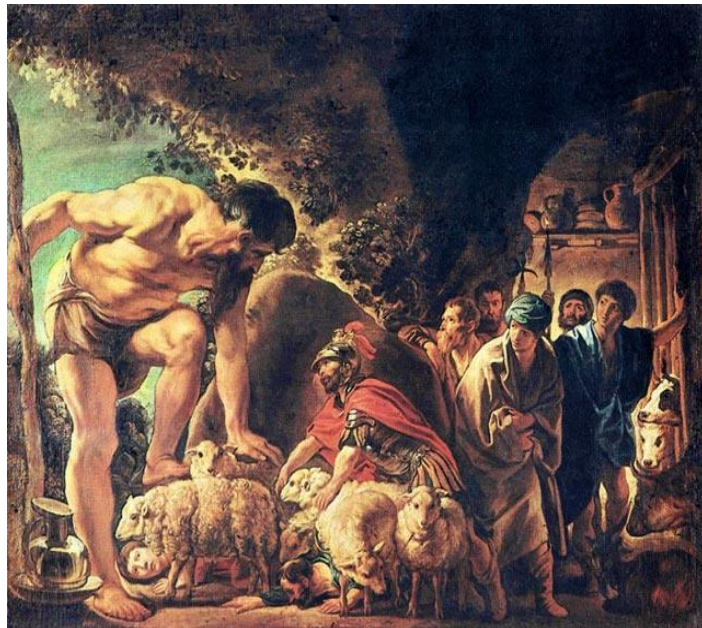

«Одіссея» Гомера в образотворчому мистецтві

Живопис

Багато митців зверталися до образів епічної поеми Гомера «Одіссея» у живописі: Пріматіччо Франческо («Одіссей та Пенелопа»), Беклін Арнольд («Одіссей і Каліпсо», «Втеча Одіссея з острова Поліфема»), Валентин Серов («Одіссей і Навсікая»), Тішбейн Іоганн Генріх Вільгельм («Одіссей і Пенелопа», «Поліфем»), Аннібале Карраччі («Кіклоп Поліфем»), Ангеліка Кауфман («Телемах і Ментор посеред німф Каліпсо»), Жан де Брай (Одіссей і Пенелопа), Герберт Дрейпер («Сирени та Одіссей») та ін. Відомий фламандський живописець XVII ст. **Якоб Йорданс (1593-1679)** запозичив сюжет із «Одіссеї» Гомера, зобразивши на картині кіклопа Поліфема, осліпленого Одіссеєм, та прославленого героя, який хитрощами обдурив велетня, заховавши своїх супутників під черевом баранів, що виходили з печери. Картина входить в групу робіт, створених на тему «Одіссеї», які пізніше використали для створення шпалер. Ескіз сподобався художнику П. Рубенсу, і він придбав його для своєї колекції.

Якоб Йорданс. «Одіссей у печері Поліфема». XVII ст., музей ім. О. С. Пушкіна, Москва.

Відомий англійський художник кінця XIX – початку XX ст. **Джон Вільям Вотергаус (1849-1917)** у своїй творчості неодноразово звертався до сюжетів гомерівської «Одіссеї». Однією із найвідоміших картин англійського художника вважається полотно «Одіссей і сирени». На картині зображено корабель Одіссея, який пропливає острів, на якому живуть сирени. В уяві художника вони напівжінки та напівптахи. Робота художника надзвичайно

яскрава, у ній виписані всі деталі. Привертають увагу й інші його роботи майстра: «Цирцея», «Цирцея подає бокал Одиссею», «Пенелопа і женихи».

Джон Вільям Вотергаус. «Одіссей і сирени», 1891

Джон Вільям Вотергаус.
«Цирцея подає кубок Одиссею», 1891

Джон Вільям Вотергаус. «Цирцея», 1892

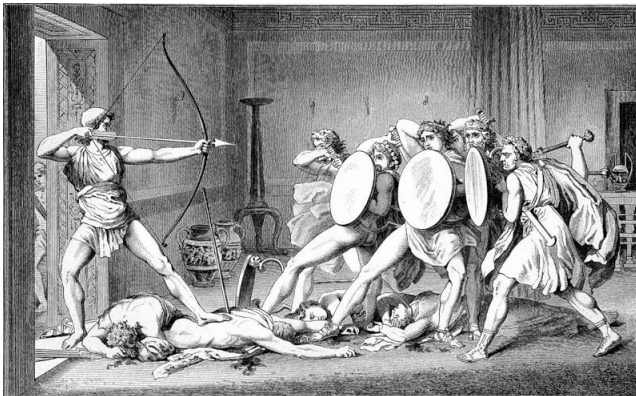
Джон Вільям Вотергаус. «Пенелопа і женихи», 1912

За сюжетами поеми створювалися гравюри, мозаїки, фрески.
У вазописі, скульптурі теж відображені події «Одіссеї».

Гравюра

Христіан Готліб Гейне. «Одіссей та Евріклея». Автор гравюри невідомий

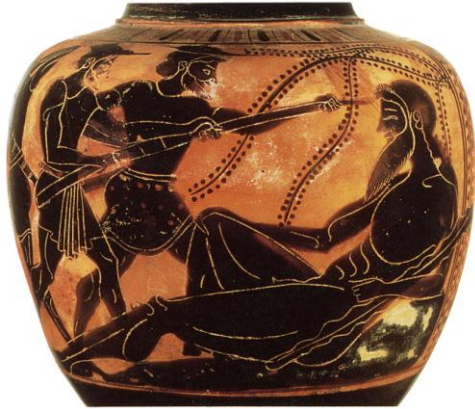
«Одіссей, що вбиває женихів». Автор гравюри невідомий

Мозаїка

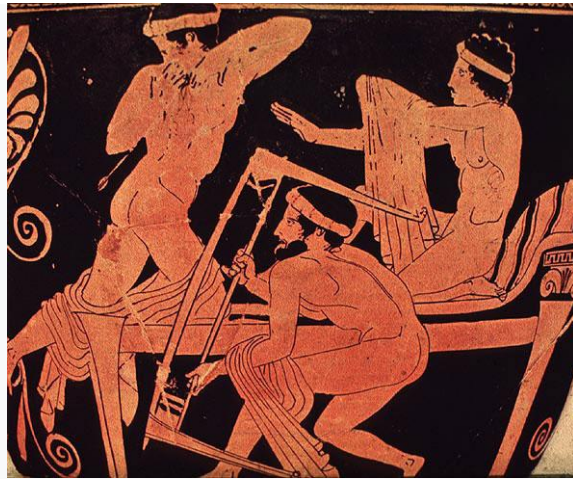

Національний музей Бардо, Туніс. Римська мозаїка. Одиссей слухає співи сирен.

Вазопис

. Одисей засліплює сплячого Поліфема. Чорнофігурний вазопис. Посудина для вина.

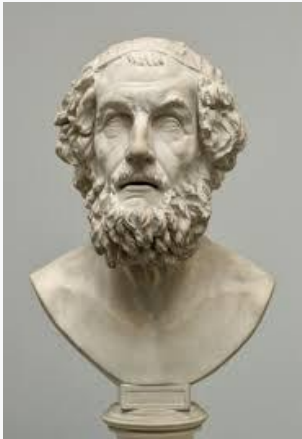
Одіссей вбиває женихів під час свята. Аттичний червонофігурний скіфос з Тарквінії, близько 440 р. до н. е. Берлін, Державний музей

Фрескі

Еліністична фреска. Лестригони Б що кидають каміння у кораблі Одисея. Фрагмент розпису з будинку на Есквілінському пагорбі у Римі. 50-40-ві р.р. до н.е.

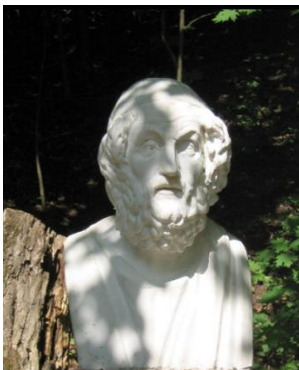
Скульптура

Бюст Гомера елліністичної доби, Музей копій класичної скульптури в Мюнхені.

Бюст легендарного Гомера можна побачити і в Україні -

Софіївці, національному дендрологічному парку, який знаходиться у місті Умань Черкаської області. Засновник парку (польський магнат, граф Станіслав Потоцький, XVIII ст.) частково відтворив у ньому гомерівські мотиви. У парку можна відшукати гроти Каліпсо та Сцилли, річку підземного царства Стікс.

Скульптурна композиція. Одіссей виколує око велетню Поліфему.

Реконструкція цієї скульптури була зроблена з розрізнених частин.

Оригінал створено приблизно три століття до нашої ери, в епоху еллінізму.

Український скульптор Микола Бірючинський теж звернувся до «Одіссеї». У його скульптурі проглядається сучасне переосмислення твору.

Микола Бірючинський. «Одіссея», 2015-2016

Завдання

1. Опишіть картину Джона Вільяма Вотергауса «Одіссей і сирени». Висловіть власне ставлення до мистецького твору.
2. Чому «Одіссея» Гомера за всіх часів надихала представників образотворчого мистецтва ?

«Одіссея» Гомера в кіномистецтві

До твору Гомера «Одіссея» люблять звертатися кіномитці. Поема неодноразово екранізувалася. Серед найвідоміших - пригодницький італійський фільм

«Мандри Одіссея», оригінальна назва «Улісс» (1954 рік, режисер: *Маріо Бава, Маріо Камеріні*) де роль головного героя зіграв знаменитий американський актор - *Кірк Дуглас*. Пошук «свого» героя на екрані привів Кірка Дугласа до створення цілої галереї кінообразів мужніх особистостей, зокрема, гомерівського Одіссея.

Кірк Дуглас у ролі Одіссея, 1954р.

У 1968 р. на екрани вийшов восьмисерійний телефільм італійського кінорежисера *Франко Россі* «*Пригоди Одіссея*». Це найдетальніша екранізація гомерівських поем «Іліади» та «Одіссеї». У Європі серіал транслювався з 1968 року по 1970 рік, у США - з початку 70-х років.

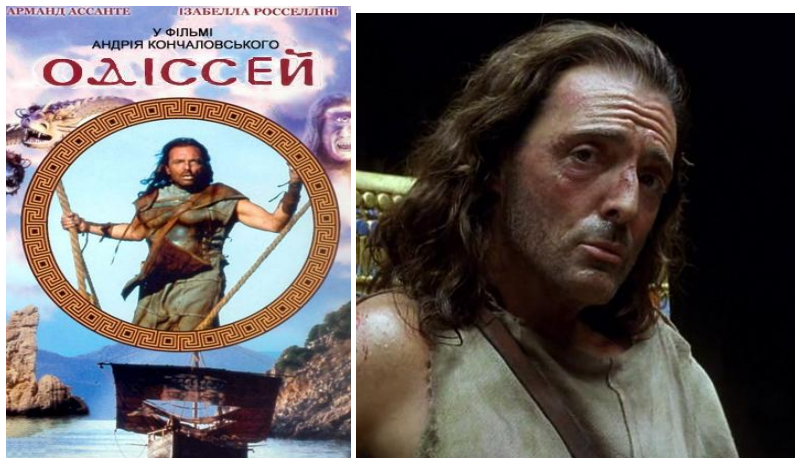

Кадр з фільму Франко Россі «Пригоди Одіссея», 1968р.

Привертає увагу двосерійний телефільм російського режисера Андрія Кончаловського (1997, Великобританія, США, Німеччина, Італія, Греція), де роль Одиссея виконав Арманд Ассанте. Фільм розповідає про довге повернення Одиссея після Троянської війни додому.

Як зазначив А. Кончаловський, він хотів створити вільну фантазію за мотивами творів Гомера. Автор сценарію і режисер надали богам реальних фізичних рис вищих істот, з якими можуть спілкуватися смертні. У телефільмі навмисно змінені деякі сюжетні ходи, додаються діалоги та деякі епізоди, скорочено розлогі описи. Так, наприклад, спустившись в царство Аїда, Тартар, Одиссей спілкується зі своєю матір'ю. В епосі тільки згадується про те, що вони зустрічалися, у фільмі ж цей діалог показаний детально.

За найкращу режисуру телевізійного мінісеріалу Андрій Кончаловський у 1997 — отримав престижну премію «Еммі».

Арманд Ассанте у ролі Одиссея

У травні 2000 р. на Каннському кінофестивалі відбулася прем'єра франко-американсько-британського фільму *братів Коен* (американські режисери)

«О, де ж ти, брате?» (англ. *O Brother, Where Art Thou?*). Стрічка в загальному заснована на «Одіссеї» Гомера, але у ній багато відсилань до культури та історії США. Сюжет фільму перегукується з «Одіссеєю» Гомера, а також є пародією на роман Джеймса Джойса — Улісс.

Цікавою інтерпретацією знаменитої епічної поеми вважається фільм режисера *Террі Інгрема* «Одісей та острів туманів», знятий у 2008 р. Захоплююча історія про Одиссея (актор — Арнольд Вослу), що блукає по світу після Троянської війни. Повернення додому сповнено небезпекою та спокусами, але герой за допомогою Богів успішно долає усі перешкоди.

Кадри з фільму Террі Інгрема «Одісей та острів туманів», 2008р.

Вільною версією є і 12-серійний телефільм, знятий французьким режисером Стефані Джусті (Італія, Франція, Німеччина, 2013 р.). Автори взяли за основу тільки сюжет поеми, висвітлюючи дії на Ітаці. Мандри ж Одіссея, що диктуються писару Гомеру, трактуються як видумка самого Одіссея. У фільмі Одіссея називають Уліссом (під цим ім'ям він відомий римлянам), повністю виключається втручання богів, що відіграють у творі значну роль.

І сьогодні цікавість кіномитців до «Одісеї» не згасає, режисери із світовими іменами готуються до нових кіноекранізацій твору великого Гомера.

Завдання

1. Перегляньте пригодницьку італійську кінострічку «Мандри Одіссея» (1954). Знайдіть розбіжності з поемою Гомера.
2. Уявіть, що ви режисер. Який сценарій фільму за твором Гомера «Одіссея» ви б запропонували?